

آموزش زبان فارسی و برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فارسی در مصر با تکیه بر برنامه آموزشی زبان و ادبیات فارسی گروه زبان های شرقی دانشگاه قاهره

حنان محمد موسی طاحون^۱

چکیده

زبان یکی از پدیده های مهمی است که در وحدت ملت ها تأثیر می گذارد. آموزش زبان فارسی و پی بردن به نقش سترگ ایرانیان در ساخت تمدن اسلامی موجب نزدیکی و همکاری ملت های اسلامی است. مصر اولین کشور عربی به شمار می آید که به تأسیس رشته زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه هایش اقدام کرده است. در این پژوهش کوشیده شده وضع آموزش زبان فارسی در گروه زبان های شرقی دانشگاه قاهره از بدو تأسیس تا اکنون از طریق تحلیل برنامه آموزشی آن که بر دستورالعمل پنج ساله ای گروه بررسی شود. نقش رسانه ها در آموزش زبان فارسی و استفاده استادان گروه از فناوری های جدید باعث بالا بردن سطح علمی دانشجویان گروه می شود. اجرای خط مشی کیفیت به بالا بردن کیفیت عناصر آموزشی دانشگاه های مصری از طریق ارزیابی همیشگی آن و بر اساس آن در بالا بردن سطح علمی دانشجویان و دسترسی آنان به نتایج یادگیری در نظر گرفته شده کمک می کند. واژگان کلیدی: آموزش، زبان، فارسی، دانشگاه، دستورالعمل، کیفیت

مقدمه

زبان و ادبیات عربی و فارسی دو بال فرهنگ و تمدن اسلامی به شمار می رود. هر دو بر همدیگر اثر گذاشته و از همدیگر تأثیر گرفته است. در میان همه کشورهای عربی، مصر اولین کشوری است که به تدریس زبان فارسی توجه ویژه ای کرده است و تاکنون بعد از ایران، قبله پژوهشگران زبان و ادبیات فارسی به شمار می رود. از دانشگاه قاهره مصری تدریس رشته زبان و ادبیات فارسی شروع شده و پس از آن به تمامی دانشگاه های مصری و عربی راه یافته است. با تأسیس گروه زبان و ادبیات شرقی در اواسط دهه پنجاه قرن بیستم گروهی از محققین به وجود آمده اند که به شباهت اندیشه ها، ارزش های فرهنگی، بلندپروازی ها، آرمان ها و آرزوهای دو ملت پی برده و به گسترش زبان و ادب فارسی در مصر و کشورهای عربی کمک های قابل توجهی کرده اند. در این پژوهش به وضع آموزش زبان و ادب فارسی در گروه زبان های شرقی دانشگاه قاهره به طور مفصل پرداخته شده است.

وضع آموزش زبان و ادب فارسی در مصر

در میان کشورهای عربی وضع آموزش زبان و ادب فارسی در مصر بسیار چشمگیر است؛ چراکه در تمام دانشگاه های دولتی مصر زبان و ادب فارسی تدریس می شود با فعالیت بیش از ۲۵۰ عضو هیأت علمی در سطح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا و هر سال صدها دانشجو فارغ التحصیل می شوند. ناگفته نماند که اساتید زبان و ادب فارسی مصری در آشنا ساختن دانشجویان عرب زبان در کشورهای عربی با زبان فارسی نقش بسزایی به عهده دارند. استادان و فارغ التحصیلان این دانشگاه ها علاوه بر تحقیقات و مقاله ها و نوشتن پایان نامه ها، سالیانه ده ها اثر اعم

^۱ عضو هیأت علمی دانشگاه قاهره-مصر tahoun.hanan@gmail.com

از ترجمه از فارسی به عربی و تألیف در زمینه زبان و ادب فارسی، تاریخ و تمدن و فرهنگ، داستان و تئاتر ایرانی یا فرهنگ به رشته تحریر در می آورند.

آغاز تدریس رشته زبان و ادب فارسی در مصر

دانشگاه قاهره اولین دانشگاه مصری است که در آن رشته آموزش زبان فارسی تأسیس شده است. از آنجا که زبان فارسی به پژوهشگران زبان و ادب عربی کمک می کند علل رشد و تکامل تمدن اسلامی را بفهمند، فعالیت رشته زبان و ادب فارسی در گروه زبان و ادبیات عربی دانشکده ادبیات دانشگاه قاهره در دهه دوم قرن بیستم میلادی یعنی از بدو تأسیس دانشگاه مزبور شروع شده است و تاکنون ادامه دارد. اکنون در دانشگاه قاهره در گروه زبان های شرقی زبان و ادب فارسی تدریس می شود و در گروه زبان و ادب عربی و تاریخ دانشکده ادبیات و دانشکده دارالعلوم دانشگاه قاهره زبان فارسی به عنوان زبان دوم تدریس می شود.

تأسیس گروه زبان های شرقی

فارغ از مسائل سیاسی، تمایل همیشگی ایران و مصر به برقراری ارتباط های تنگاتنگ و همکاری همه جانبه باعث شده در اواسط دهه پنجاه میلادی اساتید این رشته احساس نیاز کنند به اینکه گروهی از محققان متخصصی باشند که به اهمیت نقشی که دانشمندان ایرانی در ساخت تمدن اسلامی به عهده داشته اند، واقف باشند. محققانی که در آگاه ساختن مصریان به ارزش های فرهنگی ایرانیان نقش به سزایی ایفا کنند، قادر می شوند پل فرهنگی بسازند که جامعه شان را به ایران متصل کند. بنابر این استادان این رشته، گروه زبان های شرقی را تأسیس کرده اند.

برنامه درسی گروه زبان های شرقی

از بدو تأسیس این گروه دانشجویان در سال اول تحصیلی مقدمات دو زبان فارسی و عبری را یاد می گیرند و در سال دوم تحصیلی از بین این دو زبان، زبان مورد علاقه شان را به عنوان رشته تخصصی انتخاب می کنند. در گروه زبان های شرقی دانشکده ادبیات دانشگاه قاهره، دانشجویان در مقطع لیسانس در سال اول تحصیلی درس های عمومی می خوانند مانند کلیات زبان فارسی و عبری، اصول زبانشناسی، صرف و نحو زبان عربی، درآمدی بر استشرق، ... اما در سال دوم تحصیلی آنان از طریق انتخاب بخش مورد علاقه شان تخصص پیدا می کنند؛ بخش های گروه عبارتند از بخش ملت های اسلامی که شامل خواندن رشته زبان و ادب فارسی و در کنار آن زبان ترکی یا زبان اردو است و بخش ملت های سامی که شامل خواندن رشته زبان و ادب عبری و در کنار آن زبان حبشی یا سریانی است. دانشجویان گروه

دانشجویان مصری، ایران را از طریق تماشای فیلم های ایرانی که در جشنواره سینمایی بین المللی شرکت می کند که در قاهره سالانه برگزار می شود و جایزه های اصلی را می برد و خواندن داستان های ترجمه شده ایرانی و آشنایی با نقش سترگ دانشمندان ایرانی در تمدن اسلامی و دستاوردهای علمی دانشمندان ایرانی در سطح بین المللی می شناسند. از این رو مشتاقانه وارد گروه زبان های شرقی می شوند. جالب این است که تلفظ حرف های فارسی با حرف های لهجه مصری یکی است؛ مصریان مانند ایرانیان (ث، س، ص) را (S) تلفظ می کنند، همچنین (ت، ط) را (t)، و (ذ، ز، ض، ظ) را (Z). ملت مصری نیز تنها ملتی است که حرف (گ) را دارند که به این صورت (ج) آن را می نویسند.

دانشجو در بخش ملت های اسلامی از طریق آشنایی با زبان فارسی اعم از دستور، انشا، مکالمه، و ترجمه، بررسی تاریخ ایران در دوره های مختلف و تمدن آن، نثر و شعر فارسی از ابتدا تا دوران معاصر، تحقیق در ادبیات تطبیقی و میزان تأثیر ادبیات عربی و فارسی در یکدیگر، آگاهی اش به فعالیت های ادبی و فرهنگی ایرانیان بیشتر می شود.

آموزش زبان فارسی و برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فارسی در مصر با تکیه بر... / ۵۸۷

در ابتدای سال اول تحصیلی گروه جلسه معارفه برگزار می کند برای آشنا ساختن دانشجویان با استادان گروه و با درس هایی که در پیش دارند. همچنین در ترم دوم جلسه سالیانه برگزار می شود تا اینکه دانشجویان مشکلات درسی نظرات و پیشنهادشان را ارائه بدهند که در تصمیمی که استادان در مورد دستورالعمل پنج ساله ای اتخاذ می کنند، تأثیرگذار است. تعداد بسیار زیاد دانشجویان یکی از بزرگترین مشکلاتی است که در فرایند آموزشی اثر منفی می گذارد.

زبان فارسی و رسانه ها

امروزه اینترنت جای رسانه ها مثل رادیو، روزنامه ها و مجله ها را گرفته است؛ دانشجویان از طریق سایت های اینترنتی زبان فارسی شان را تقویت می کنند. به عنوان مثال در سایت یوتیوب جدیدترین فیلم ها، سریال ها و برنامه های ایرانی را تماشا می کنند. آنان نیز جدیدترین خبرهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ورزشی ایران را در سایت های مختلف اینترنتی جستجو می کنند. علاوه بر آن به برنامه های شبکه های گوناگون رادیویی به صورت آنلاین گوش می دهند و همچنین کتاب های مورد نیازشان را از سایت های ادبی بارگزاری می کنند. بعضی دانشجویان در گسترش زبان فارسی نقش به سزایی دارند مانند چند دانشجو سال چهارم دانشگاه که روی فیس بوک سایتی راه اندازی کرده اند به نام (تعلم الفارسیه: ایران بالعربی) برای یاد دادن زبان فارسی به عرب زبانان. این سایت دارای طرفداران از تمامی کشورهای عربی است و روز به روز بر تعداد طرفدارانش افزوده می شود.

استفاده از فناوری های جدید در آموزش زبان فارسی

استادان برای ارائه مطالبشان از پاورپوینت استفاده می کنند و پس از انتهای کلاس این ارائه را روی صفحه گروهی که دانشجویان آن را برای دسترسی به تازه ترین خبرهای آموزشی در فیس بوک تشکیل می دهند. آنان نیز برنامه آموزشی را به روش E-Learning یا آموزش الکترونیکی آماده می کنند طوری که دانشجویان از درس هایشان عقب نمانند.

دستورالعمل پنج ساله ای برنامه آموزشی گروه و نقش آن در ربط دادن محتوای آموزشی زبان فارسی با نیازهای روز

اعضای هیأت علمی گروه زبان های شرقی - برای اینکه دانشجویان به زبان فارسی تسلط بیشتری داشته باشند - هر پنج سال در برنامه آموزشی پنج ساله قبلی تجدید نظر می کنند و بر اساس ارزیابی شان و با در نظر گرفتن نیازهای دانشجویان دستورالعمل جدیدی می نویسند که در آن - جهت ارتقای سطح علمی دانشجویان - چند درس حذف و به جای آن درس های جدیدی پیشنهاد و تعداد ساعت هایش و نحوه نمره دادن آن تعیین می شود. در برنامه آموزشی که از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۳ طراحی شده استادان به این نتیجه رسیدند که بهتر است چند درس از برنامه قبلی حذف شود مثل هنرها و باستانشناسی اسلامی، ادبیات عربی، و عرفان و تصوف اسلامی، دو ساعت به ساعت های تدریس چند درس افزوده شود که این کلاس ها توسط مربی های گروه دایر شود تا اینکه هم به دانشجویان برای پرسش و پاسخ وقت بیشتری داده بشود و هم به مربی ها فرصت داده بشود به فضای علمی کلاس ها عادت کنند، و نیز از دانشجویان امتحان شفاهی گرفته شود تا اینکه مهارت های دانشجویان در خواندن و به درستی تلفظ کردن واژه های فارسی محک زده شود. این برنامه مزبور به شرح ذیل است:

نوع امتحان	نیمسال دوم		درس	نوع امتحان	نیمسال اول		درس	سال تحصیلی
	تعداد ساعت ها				تعداد ساعت ها			
	عملی	نظری			عملی	نظری		
کتبی	-	۲	دستور زبان انگلیسی	کتبی	-	۲	دستور زبان عربی	اول
کتبی	-	۳	زبان عبری معاصر: مکالمه	کتبی	۱	۲	دستور زبان عبری قدیم	
کتبی+شفاهی	-	۳	زبان فارسی: مکالمه	کتبی	-	۳	دستور زبان فارسی	
کتبی+شفاهی	-	۳	زبان ترکی: مکالمه	کتبی	-	۳	دستور زبان ترکی	
کتبی	-	۳	زبان‌شناسی عمومی	کتبی		۴	تاریخ خاور نزدیک قدیم و تمدن آن	
کتبی	-	۴	درآمدی بر استشراق					
کتبی+شفاهی	-	۲	تمدن اسلامی: التقای تمدن ها	کتبی+شفاهی	-	۲	تمدن اسلامی: التقای تمدن ها	دوم
کتبی	-	۲	صرف و نحو زبان عربی	کتبی	-	۲	صرف و نحو زبان عربی	
کتبی	-	۲	زبان انگلیسی: متون تخصصی	کتبی	-	۲	زبان انگلیسی: متون تخصصی	
کتبی	-	۲	تفکر علمی	کتبی	-	۲	تفکر علمی	
کتبی	۲	۴	زبان فارسی: انشا	کتبی	۲	۴	دستور زبان فارسی	
کتبی	-	۴	نثر فارسی از ابتدای دوران سلجوقی	کتبی	-	۴	شعر فارسی از ابتدا تا اول دوران سلجوقی	
کتبی	-	۴	زبان ترکی: انشا	کتبی	-	۴	دستور زبان ترکی	
کتبی	-	۴	زبان اردو: انشا	کتبی	-	۴	دستور زبان اردو	

کتبی	-	۴	درآمدی بر ادبیات ترکی: متون شعر و نثر	کتبی+شفاهی	-	۴	تاریخ ایران از فتح اسلامی آن	
کتبی	-	۴	درآمدی بر ادبیات اردو: متون شعر و نثر					
کتبی	-	۲	فرقه های اسلامی	کتبی	-	۲	فرقه های اسلامی	سوم
کتبی	-	۲	شعر ترکی قدیم	کتبی	-	۲	شعر ترکی قدیم	
کتبی	-	۲	شعر اردوی قدیم	کتبی	-	۲	شعر اردوی قدیم	
کتبی	-	۲	نثر ترکی قدیم	کتبی	-	۲	نثر ترکی قدیم	
کتبی	-	۲	نثر اردوی قدیم	کتبی	-	۲	نثر اردوی قدیم	
کتبی+شفاهی	۲	۴	زبان فارسی: انشا و مکالمه	کتبی	۲	۴	زبان فارسی: ترجمه خبرهای جدید روزنامه ها	
کتبی	-	۴	نثر فارسی از ابتدای دوران سلجوقی تا پایان دوران تیموری	کتبی	-	۴	شعر فارسی از ابتدای دوران سلجوقی	
کتبی+شفاهی	-	۴	زبان ترکی: انشا و مکالمه	کتبی	-	۴	دستور زبان ترکی	
کتبی+شفاهی	-	۴	زبان اردو: انشا و مکالمه	کتبی	-	۴	دستور زبان اردو	
کتبی	-	۴	ترجمه از فارسی به عربی و بالعکس	کتبی	-	۴	تاریخ ملت های اسلامی	
کتبی	-	۴	ترجمه از ترکی به عربی و بالعکس					
کتبی	-	۴	ترجمه از اردو به عربی و بالعکس					
کتبی	-	۲	تفکر اسلامی معاصر	کتبی	-	۲	تفکر اسلامی معاصر	چهارم

ادبیات تطبیقی	۲	-	کتبی	ادبیات تطبیقی	۲	-	کتبی
داستان و تئاتر در ادبیات فارسی	۲	-	کتبی	داستان و تئاتر در ادبیات فارسی	۲	-	کتبی
نثر فارسی از دوران صفوی	۳	۲	کتبی	زبان فارسی: ترجمه خبرهای جدید روزنامه ها	۳	۳	کتبی
صرف زبان ترکی از نظر آواشناسی	۴	-	کتبی	شعر فارسی از دوران صفوی	۴	-	کتبی
صرف زبان اردو از نظر آواشناسی	۴	-	کتبی	زبان ترکی: بررسی آواشناسی و دلالت متون آن	۴	-	کتبی
ادبیات ترکی: متون شعر و نثر	۴	-	کتبی	زبان اردو: بررسی آواشناسی و دلالت متون آن	۴	-	کتبی
ادبیات اردو: متون شعر و نثر	۴	-	کتبی	ادبیات ترکی: متون شعر و نثر	۴	-	کتبی
تاریخ ایران از دوران صفوی	۴	-	کتبی	ادبیات اردو: متون شعر و نثر	۴	-	کتبی
				تاریخ ایران از دوران صفوی	۴	-	کتبی

همانطور که در جدول نشان داده شده است؛ چند درس عمومی در نظر گرفته شده است مانند تفکر علمی که به دانشجویان یاد می دهد وقتی پدیده ادبی را بررسی می کنند به سلاقی و علایقشان توجه نکنند و صرفاً به امور واقع نگاه کنند، خواندن متون تخصصی به زبان انگلیسی که آنان را با اصطلاحات مربوط به رشته شان به زبان انگلیسی آشنا می سازد و از این طریق برای آنان فرصت های شغلی بهتری ایجاد می شود، و صرف و نحو زبان عربی برای اینکه هم در فهم صحیح دستور زبان فارسی و هم در ترجمه درست و دقیق به عربی به دانشجویان کمک کند.

از سال ۲۰۱۳ تا سال ۲۰۱۸ خط مشی جدید که برای زبان ارزش زیادی قائل است، اعمال می شود. در این خط مشی جدید برای اولین بار از بدو تأسیس گروه تصمیمی اتخاذ شده برای اینکه دانشجویان بیشتر در رشته شان تبحر بیشتری به دست بیاورند که بر اساس آن، زبان و ادب ترکی از بخش ملت های اسلامی جدا و به عنوان تخصص مستقلی به رسمیت شناخته شده است. درس های جدیدی به درس های برنامه آموزشی اضافه شده برای اینکه میان ادبیات کلاسیک فارسی و سبک های جدید تعادلی برقرار شود مانند شعر معاصر، ادبیات عامه پسند و آشنایی با جامعه ایرانی برای اینکه دانشجویان بیشتر با فضاهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه ایران آشنا شود. به

آموزش زبان فارسی و برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فارسی در مصر با تکیه بر... / ۵۹۱

خاطر این مسأله نام قبلی این بخش تغییر کرده و شده بخش فارسی. در این برنامه جدید دانشجویان ملزم هستند به نوشتن تحقیق تا اینکه تمرین کنند جمله سازی کنند و مهارت نوشتن شان تقویت شود و برای دانشجویانی که تمایل دارند به تحصیلات تکمیلی ادامه بدهند با نحوه صحیح نوشتن پژوهش های علمی آشنا شوند. برنامه آموزشی به شرح زیر طرح شده است:

سال تحصیلی	نیمسال اول			نیمسال دوم		
	درس	تعداد ساعت ها		درس	تعداد ساعت ها	
		نظری	عملی		نظری	عملی
اول	نحو زبان عربی	۲	-	زبان انگلیسی: متون تخصصی	۲	-
	دستور زبان عبری قدیم	۳	-	زبان عبری معاصر: مکالمه	۳	-
	دستور زبان فارسی	۳	-	زبان فارسی: مکالمه	۳	-
	دستور زبان ترکی	۳	-	زبان ترکی: مکالمه	۳	-
	تاریخ خاور نزدیک و تمدن های آن	۴	-	زبان شناسی عمومی	۳	-
				درآمدی بر استشراق	۴	-
دوم	زبان عربی	۲	-	زبان انگلیسی: متون تخصصی	۲	-
	زبان فارسی: انشا و مکالمه	۳	۲	شعر فارسی تا پایان دوران سلجوقی	۳	-
	تاریخ ایران از فتح اسلامی آن تا پایان دوران تیموری	۳	-	نثر فارسی تا پایان دوران سلجوقی	۳	-
	دستور زبان اردو	۳	-	ترجمه از زبان فارسی به عربی و بالعکس	۳	۲
	تاریخ ادبیات اردو	۳	-	زبان اردو: انشا	۳	-

کتبی			و مکالمه	کتبی			
تحقیق+امتحان کتبی	-	۳	شعر فارسی از دوران مغول تا پایان دوران صفوی	کتبی	-	۲	تفکر علمی
شفاهی+کتبی	-	۳	نثر فارسی از دوران مغول تا پایان دوران صفوی	شفاهی+ کتبی	۲	۳	زبان فارسی: انشا و مکالمه
تحقیق+امتحان کتبی	-	۳	ترجمه از زبان فارسی به عربی	تحقیق+ امتحان کتبی	-	۳	تاریخ ایران از دوران صفوی تا دوران معاصر
تحقیق+امتحان کتبی	-	۳	تمدن اسلامی: التقای تمدن ها	تحقیق+ امتحان کتبی	-	۳	صرف و دستور زبان اردو
تحقیق + امتحان کتبی	-	۳	زبان اردو: ترجمه خبرهای جدید از روزنامه ها	شفاهی+ کتبی	-	۳	شعر کلاسیک اردو
تحقیق + امتحان کتبی	-	۳	نثر کلاسیک اردو				
نخستین همایش آموزش زبان فارسی							
تحقیق + امتحان کتبی	-	۳	جامعه ایران	کتبی	۲	۲	حقوق بشر
تحقیق + امتحان کتبی	-	۳	شعر فارسی معاصر	شفاهی+ کتبی	-	۳	زبان فارسی: ترجمه خبرهای جدید از روزنامه ها
تحقیق + امتحان کتبی	-	۳	نثر فارسی معاصر	تحقیق+ امتحان کتبی	-	۳	ادبیات تطبیقی(عربی- فارسی)
شفاهی+ کتبی	-	۳	ادبیات عامه پسند	شفاهی+ کتبی	۲	۳	زبان اردو: ترجمه خبرهای جدید از روزنامه ها
شفاهی+ کتبی	-	۳	ترجمه از زبان	تحقیق+	-	۲	شعر معاصر اردو

سوم

چهارم

			اردو به عربی و بالعکس	امتحان کتبی			
تحقیق + امتحان کتبی	-	۳	نثر معاصر اردو				

همانطور که در جدول مشاهده می شود، درس جدیدی به نام حقوق بشر به لیست درس های عمومی افزوده شده، همچنین بدرس ترجمه خبرهای جدید روزنامه ها علاوه بر تدریس آن در سال سوم تحصیلی، به درس های سال چهارم تحصیلی نیز اضافه شده است تا اینکه دامنه اصطلاحات جدید روزانه فارسی دانشجویان وسیعتر شود. شایان ذکر است هر نیمسال تحصیلی شامل ۱۲ هفته است و در هفته سیزدهم امتحان شفاهی از دانشجویان گرفته می شود و در هفته چهاردهم امتحان کتبی.

خط مشی کیفیت

به تازگی خط مشی به نام کیفیت یا بالا بردن کیفیت عناصر نظام آموزشی که عبارتند از (نهادهای آموزشی، اعضای هیأت علمی، دانشجویان، برنامه های آموزشی، و روش های تدریس) از طریق ارزیابی همیشگی آن زیر نظر شورای عالی دانشگاه ها در حال اجراست. در خط مشی کیفیت تلاش بر این است که عناصر آموزشی مزبور از نظام آموزشی دانشگاه های کشورهای پیشرفته پیروی کند طوری که اگر دانشجوی دانشگاه قاهره بخواهد به دانشگاه دیگری چه در مصر باشد چه در خارج از مصر، به راحتی و بدون اینکه ملزم به گذاردن واحدهای اضافی دانشگاه مورد نظر کارش را انجام می دهد. دسترسی به ILOS یا نتایج یادگیری در نظر گرفته شده اعم از معلومات و مفاهیم، مهارت های ذهنی، مهارت های حرفه ای، و مهارت های عمومی یکی از مهمترین هدف های خط مشی کیفیت به شمار می رود.

انجمن علمی زبان ادبیات فارسی

تحصیلات تکمیلی دانشگاه تربیت مدرس

بعد از فارغ التحصیلی دانشجویانی که معدل شان خوب است می توانند به تحصیلات تکمیلی شان ادامه بدهند. یعنی امتحان شفاهی و کتبی می دهند. قبل از شروع به نوشتن پایان نامه باید دو نیمسال جبرانی را بگذرانند؛ درس های جبرانی که ۶۰٪ نمره مرحله کارشناسی ارشد دارد. دانشجوی ارشد از میان دروس اختیاری و میان رشته ای چند درس انتخاب می کند طوری که در نیمسال اول یا دوم روی هم رفته چهار درس می خواند. بعد از آن دانشجو فرصت دارد در طی دو تا چهار سال رساله اش را بنویسد. قبل از دفاع دانشجو باید امتحان تافل را بگذراند و دوره نحوه نگارش پایان نامه را ببیند. برنامه درسی به شرح زیر است:

نوع درس	نیمسال اول	نیمسال دوم
درس های اجباری:	شیوه های تحقیق ادبی و تفکر اسلامی	منابع ادبی و فرهنگ شناسی
درس های اختیاری:	نسخه های خطی فارسی، شعر معاصر، و رمان و تئاتر	ادبیات فارسی تا پایان دوران صفوی و متون تخصصی
درس های میان رشته ای:	نظریه ترجمه، سبک شناسی، جامعه شناسی ادبیات، روانشناسی ادبیات، زبانشناسی تقابلی، زبانشناسی عربی، و صرف عربی	بلاغت عربی، ادبیات تطبیقی، نحو عربی، سنتها و آداب و رسوم ملت های اسلامی، و عرفان و تصوف اسلامی

دانشجویی که علاقه دارد به تحصیلاتش ادامه بدهد و مدرک دکترا را اخذ کند، دو نئسمال جبرانی نیز باید بگذراند. مانند دروس جبرانی ارشد، دو ترم جبرانی مرحله دکترا شامل دروس اجباری، اختیاری و میان رشته ای است؛ برنامه آموزشی به شرح ذیل است:

نوع درس	نئسمال اول	نئسمال دوم
درس های اجباری:	مکتب های نقد ادبی و شیوه های تحقیق زبانشناسی معاصر	ادبیات عامه پسند فارسی
درس های اختیاری:	بلاغت فارسی و تئاتر ایرانی	ادبیات فارسی غیر ایرانی و جریان های فکری و مذهبی ایران، و فرقه های اسلامی
درس های میان رشته ای:	تمدن اسلامی و زبانشناسی تقابلی	هنرها و باستانشناسی اسلامی و اعلام تفکر جهان اسلامی معاصر

همانطور که از برنامه درسی کارشناسی ارشد و دکترا ملاحظه می شود، می توان دید که در این دو مقطع در مقایسه با درس های لیسانس - به مطالعات میان رشته ای توجه بیشتری می شود. در گروه زبان های شرقی مدرک دیپلم ترجمه فارسی نیز وجود دارد که شامل دو سال تحصیلی است. برنامه درسی به شرح زیر است:

سال تحصیلی	نوع درس	نئسمال اول	نئسمال دوم
اول	اجباری	ترجمه شناسی و ترجمه ادبی	ترجمه اصطلاحات سیاسی و نظامی و ترجمه اصطلاحات رسانه ای
	اختیاری	ترجمه اصطلاحات رسانه ای و ترجمه فوری	ترجمه اصطلاحات معاصر و ترجمه فوری به فارسی
دوم	اجباری	ترجمه اصطلاحات ادبی و ترجمه اصطلاحات معاصر	ترجمه اصطلاحات علمی و ترجمه اصطلاحات سیاسی و نظامی
	اختیاری	ترجمه فوری به عربی و ترجمه فوری به فارسی	ترجمه فوری به عربی و ترجمه فوری به فارسی

www.Anjomanfarsi.ir

تأسیس مرکز تحقیقات شرقی وابسته به دانشگاه قاهره

دست اندر کاران مرکز تحقیقات شرقی تلاش می کنند که در رشد و توسعه تحقیقات مربوط به زبان و ادبیات فارسی، ترکی، اردو، عبری، سریانی و حبشی سهم باشند. در این مرکز همواره همایش ها و نشست های تخصصی ادبی برگزار می شود. همچنین دوره های آموزشی زبان های مزبور برای بالا بردن سطح علمی دانشجویان دایر است. ناگفته نماند که مجله علمی پژوهشی مرکز یکی از مهمترین مجله هاست که استادان مصری و خارجی در آن، پژوهش هایشان را به چاپ می رسانند و در آنجا شماره های این مجله و کتاب هایی که استادان این رشته تألیف می کنند به نمایش گذاشته می شود. علاوه بر کتابخانه گروه، کتابخانه دانشکده ادبیات، کتابخانه مرکزی دانشگاه، کتابخانه مرکز سرشار از کتاب ها، مجله ها، روزنامه ها و رساله های فارسی و زبان های شرقی است.

نقش ایران در بالا بردن سطح علمی استادان زبان و ادب فارسی مصری

آموزش زبان فارسی و برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فارسی در مصر با تکیه بر... / ۵۹۵

دوره های دانش افزایی کوتاه مدت و بلندمدت که در دانشگاه های ایرانی هر سال برگزار می شود در به روز کردن اطلاعات علمی اساتید این رشته و بالا بردن سطح علمی شان تأثیرگذار است. همچنین برگزاری همایش های گوناگون ادبی و شرکت اساتید مصری در آن باعث تجدید روابط فرهنگی با اساتید ایرانی می شود.

نتیجه گیری

برنامه آموزشی گروه زبان های شرقی دانشگاه قاهره طبق دستورالعملی که هر پنج سال استادان این گروه آن را تنظیم می کنند، تغییر می کند برای اینکه دانشجویان به اوضاع ادبی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ایران از ابتدا تا کنون احاطه کاملی داشته باشند. با اجرای خط مشی کیفیت انتظار می رود عناصر آموزشی مصری از کیفیت بالای عناصر آموزشی دانشگاه های جهان پیشرفته برخوردار باشد طوری که دانشجو به محض فارغ التحصیلی بودنش به راحتی جذب بازار کار شود و در کارش پیشرفته کند و به موفقیت برسد.

نخستین همایش آموزش زبان فارسی

www.Anjomanfarsi.ir